

Vår referanse: Adrian Lorentsson

Deres referanse: Øystein Mæland

Dato: 28.02.2023

Høringssvar fra Mental Helse Ungdom til Ekspertutvalget om samtykkekompetanse

Mental Helse Ungdom er en medlemsbasert interesseorganisasjon som jobber for å fremme god psykisk helse blant unge mennesker i Norge, sikre at alle unge mennesker skal ha best mulig psykisk helse, og at ingen skal ha det så vanskelig at døden blir eneste utvei.

En av de viktigste verdiene for organisasjonen er å løfte barn og unge, og deres stemmer i alle deler av samfunnet, særlig i møte med hjelpeapparatet og andre tjenester. Mental Helse Ungdom har en rekke arenaer hvor unge mennesker kan dele sine erfaringer og kunnskap om psykisk helse.

Mental Helse Ungdom ønsker å gi vårt syn på samtykkekompetanse i psykisk helsevern og bidra til utvalgets arbeid. Vi takker for muligheten til å komme med innspill.

Mental Helse Ungdom mener at vern om menneskers autonomi er helt grunnleggende for menneskeverdet og at innskrenkingen av denne kun må skje når personen ikke forstår rekkevidden av sine valg. Vi mener det er viktig å opprettholde samtykkekompetanse som kriterium for å sørge for at det ikke blir en unødvendig økning i bruken av tvang.

Vi håper utvalget har satt seg grundig inn i NOU 2019:9 om Tvangsbegrensingsloven. Mental Helse Ungdom mener at beslutningskompetanse, slik det er beskrevet i utredningen, må innføres som en del av lovgivningen. Vi vil særlig påpeke behovet for at samtykke-/beslutningskompetanse blir kontinuerlig vurdert, i en lagt større utstrekning enn i dag. Vi mener at eventuelle endringer i lovverket må gjøres i tråd med Tvangslovutvalgets forslag til tvangsbegrensingslov, samtidig som vi understreker at dette ikke må komme til hinder for at FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD) ligger til grunn for all lovgivning på psykisk helsefeltet. Grunnleggende sett må alle lover som omhandler tvang ha et sterkt element av forebygging og begrensning av tvang i seg.

I praktiseringen av samtykkekompetansekriteriet ligger det stort potensiale for misforståelser og ansvarspulverisering. For det første mener Mental Helse Ungdom at manglende opplæring av helsepersonell og tilsynsmyndigheter knyttet til vurderingen og praktiseringen av vilkåret, kan bidra til en praksis som ikke er i tråd med intensjonene. Vi vil også påpeke at det påhviler kommunene, og spesialisthelsetjenesten, et stort ansvar for å følge opp samtykkekompetente pasienter som motsetter seg behandling, innenfor rammene av frivillighet. Når det ikke skjer

kan en praksis som bunner i manglende oppfølging og mangel på ressurser, gi grobunn for at samtykkekompetanse trekkes i tvil, noe vi langt på vei mener at allerede er i ferd med å skje.

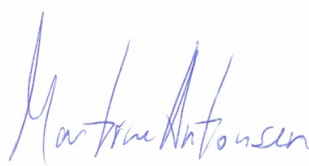
Videre vil vi påpeke at det er meningsløst å vurdere effektene av noe som ikke har fått muligheten til å danne et skikkelig kunnskapsgrunnlag, all den tid pandemien gjorde det svært vanskelig å gjøre erfaringer i en normalsituasjon. Vi ber derfor utvalget om å ta hensyn til dette når de evaluerer dagens regelverk.

Erfaringene våre medlemmer har gjort med bruk av tvang kan ikke gjengis svart-hvitt. Mange har hatt svært negative erfaringer med tvang, mens enkelte har hatt positive erfaringer med tvang. Likevel vil vi understreke at tvang skal være siste utvei. Tvang skal aldri være en standardløsning eller en ressursbesparelse, slik det enkelte ganger kan gis inntrykk av, men brukes med kløkt og omsorg i svært vanskelige situasjoner. Vi mener også at tvangsbruk må også alltid etterfølges av en grundig evaluering for å sikre at tvangsbruken har vært i tråd med pasientens beste og at det ikke har vært noen alternative løsninger.

Mental Helse Ungdom mener det er behov for mer forskning på effekten av tvang og alternative metoder for tvangsbegrensning. Vi er bekymret for at dagens tvangsregime kan ha langvarige negative konsekvenser for pasienter og understreker at tvangsbruk må ha et langsiktig perspektiv.

Til slutt vil vi igjen understreke hvor viktig det er å ivareta pasienters rettigheter og autonomi i psykisk helsevern. Mental Helse Ungdom ser frem til en konstruktiv dialog og samarbeid med utvalget.

Med vennlig hilsen

Martine Antonsen
Styreleder

Adrian Wilhelm Kjølø Tollefsen
Generalsekretær